

**«ΛΕΞΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ & ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ»
Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ 2012**

Μελέτη – παρουσίαση – πρόταση αποδοχής και ένταξης στα επίσημα βοηθήματα του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ

Υποβάλλεται στις Γενικές Συνελεύσεις των Ομίλων Σκραμπλ

Επιμέλεια: Θράσος Μυρσίνης

Νοέμβριος 2019

1 Εισαγωγή

Το ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ (scrabble) διέπεται από κανονισμούς διεξαγωγής αγώνων και όρους αποδοχής λέξεων, που ισχύουν σε όλες τις επίσημες διοργανώσεις. Η Πανελλήνια Ένωση Σκραμπλ διασφαλίζει και εγγυάται την απαραίτητη και ενιαία ανά την επικράτεια τήρηση των «κανονισμών διεξαγωγής αγώνων σκραμπλ (scrabble)» καθώς και των «όρων αποδοχής λέξεων». Σε αυτούς καταγράφονται αναλυτικά και όλα τα επίσημα βοηθήματα, με βάση τα οποία τεκμαίρεται η αποδοχή ή μη των κλιτικών τύπων όλων των λημμάτων που περιλαμβάνονται στα επίσημα λεξικά που χρησιμοποιούνται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ.

Τα λεξικά αυτά είναι – ως γνωστόν – το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη και το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γεωργίου Μπαμπινιώτη. Για την κλίση των λημμάτων των ως άνω λεξικών χρησιμοποιούνται επισήμως η μικρή σχολική Γραμματική της Δημοτικής του Ιδρύματος Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) 2002, η μεγάλη Γραμματική της Δημοτικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη 1996 και η σχολική Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής του Μιχάλη Οικονόμου (αποκλειστικά για αρχαιοκλίτα λήμματα και μόνον εάν για την κλίση τέτοιων λημμάτων δεν βοηθά η νεοελληνική γραμματική).

2 Προβλήματα στην πράξη

Το μεν Λεξικό Τριανταφυλλίδη περιλαμβάνει παράρτημα με αναλυτικούς πίνακες κλιτικών παραδειγμάτων, το δε κυρίως Λεξικό Μπαμπινιώτη δεν περιλαμβάνει αντίστοιχους πίνακες (όπως λ.χ. γίνεται στο «λεξικό για το σχολείο και το γραφείο» του Γ. Μπαμπινιώτη, το οποίο όμως δεν είναι αποδεκτό βοήθημα). Στο σώμα του κυρίως (μεγάλου) Λεξικού Μπαμπινιώτη τα περισσότερα λήμματα συνοδεύονται και από κάποιες κλιτικές πληροφορίες που βοηθούν ως ένα βαθμό τον αναγνώστη να κλίνει τα εν λόγω λήμματα. Πλην όμως, στο λεξικό αυτό ληματογραφούνται και χιλιάδες λέξεις που δεν συνοδεύονται καθόλου από κλιτικές πληροφορίες.

Η υπαγωγή στα αποδεκτά βοηθήματα της πιο πρόσφατης έκδοσης του «Λεξικού για το Σχολείο και το Γραφείο» (Γ΄ έκδοση, 2012) θα συμβάλει καθοριστικά στην άμβλυση του ως άνω προβλήματος. Στην παρούσα μελέτη θα παρουσιαστούν διεξοδικά τα συγκεκριμένα σημεία από τα οποία προκύπτει ότι το «Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο» θα συμβάλει στη διεύρυνση της βάσης αποδεκτών λέξεων του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ και θα καταδειχθεί το τι παραπάνω μπορεί να προσφέρει σε σχέση με το κυρίως (μεγάλο) Λεξικό Μπαμπινιώτη.

3 Σύντομο ιστορικό

Ο Όμιλος Θεσσαλονίκης συγκάλεσε Γενική Συνέλευση στις 21/10/2018 και ψηφοφορία με το ερώτημα «Συμφωνείτε, εάν συμφωνήσει και η πλειοψηφία των παικτών όλων των ομίλων, στο μέλλον να συμπεριληφθούν στα αποδεκτά βοηθήματα η Σύγχρονη Σχολική Γραμματική για όλους 2017 του Γ. Μπαμπινιώτη και το Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο, Γ΄ έκδοση 2012 του Γ. Μπαμπινιώτη;». Ψήφισαν συνολικά 35 μέλη, εκ των

οποίων 14 υπέρ, 11 κατά και 10 «δεν γνωρίζω / δεν απαντώ». Στους υπόλοιπους Ομίλους δεν ετέθη ποτέ προς συζήτηση το ζήτημα της αποδοχής του συγκεκριμένου βοηθήματος.

4 Διαφορές σε σχέση με το Λ.Ν.Ε.Γ.

Το «Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο» (Γ' έκδοση, 2012) του Γ. Μπαμπινιώτη παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με το «Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας» (δηλαδή το κυρίως, το μεγάλο Λεξικό Μπαμπινιώτη). Πλην όμως, στο Λ.Σ.Γ. υπάρχουν και κάποιες πολύ σημαντικές διαφορές, που του δίνουν σοβαρότατα πλεονεκτήματα έναντι του Λ.Ν.Ε.Γ. Περιλαμβάνει Παράρτημα με μια εύχρηστη συνοπτική Γραμματική της Νέας Ελληνικής, Πίνακα κλίσεως ανωμάλων ρημάτων και μια πλήρη σειρά από Κλιτικούς Πίνακες με υποδείγματα. Στο σώμα του λεξικού, αμέσως μετά από κάθε λήμμα δίνονται χρήσιμες γραμματικές πληροφορίες για τον τρόπο κλίσεως των ουσιαστικών, των επιθέτων, των ρημάτων και των μετοχών, με παραπομπή στους εν λόγω Κλιτικούς Πίνακες (όπως δηλαδή και στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη).

α) Στις παρατηρήσεις του κλιτικού παραδείγματος Ο2 (η ταμίας) δίδεται και ο κλιτικός τύπος σημνίου.

β) Στις παρατηρήσεις του κλιτικού παραδείγματος Ο11 (ο φοιτητής) δίδεται και ο κλιτικός τύπος μαθητάδες.

γ) Στις παρατηρήσεις του κλιτικού παραδείγματος Ο12 (ο εργάτης) δίδεται και ο κλιτικός τύπος επόπτα.

δ) Στις παρατηρήσεις του κλιτικού παραδείγματος Ο27 (το πρόσωπο) δίδεται και ο κλιτικός τύπος προσώπατα.

ε) Στο κλιτικό παράδειγμα Ο58 (η οδός) δίδεται η κλητική οδέ.

ζ) Στο κλιτικό παράδειγμα Ο59 (η λεωφόρος) δίδεται η κλητική λεωφόρε.

η) Στο κλιτικό παράδειγμα Ο60 (η είσοδος) δίδεται η κλητική είσοδε.

θ) Ελάχιστα είναι (σε σχέση με το Λ.Ν.Ε.Γ.) τα θηλυκά ουσιαστικά στα οποία δίδεται η επισήμανση «χωρίς γενική πληθυντικού». Π.χ. δίδονται οι τύποι μπορών, γοπών, καμερών, μαρινών, ζαχάρεων κλπ.

ι) Υπάρχουν πολλά ουσιαστικά που κλίνονται κανονικά, σε αντίθεση με το Λ.Ν.Ε.Γ., όπου τα ίδια ουσιαστικά συνοδεύονται από επισήμανση του τύπου «χωρίς πληθυντικό» ή «χωρίς γενική πληθυντικού». Π.χ. στο Λ.Ν.Ε.Γ. η οργή δίδεται χωρίς πληθυντικό. Στο Λ.Σ.Γ. η οργή δίδεται με κλιτικό παράδειγμα Ο13 (τιμή, τιμές, τιμές, τιμών).

κ) Στη συντριπτική πλειοψηφία των ρημάτων που έχουν παθητική φωνή, πέραν της τριγενούς μετοχής παρακειμένου (π.χ. ιδρυμένος, θερμασμένος, ασκημένος κλπ.)

δίδεται και τριγενής μετοχή ενεστώτα (π.χ. ιδρυόμενος, θερμαινόμενος, ασκούμενος κλπ.).

λ) Στον παρατατικό της παθητικής φωνής (α' ενικό πρόσωπο και β' ενικό πρόσωπο) δίδονται σχεδόν πάντα διπλοί κλιτικοί τύποι, με ή χωρίς το τελικό «α» (π.χ. ντυνόμεουν(α) – ντυνόσουν(α), βαφόμουν(α) – βαφόσουν(α), αγαπιόμουν(α) – αγαπιόσουν(α) κλπ.).

μ) Στον παρατατικό της παθητικής φωνής (γ' πληθυντικό πρόσωπο) προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι, π.χ. διδασκόντουσαν, ντυνόντουσαν, ζυγίζόντουσαν κλπ.

ν) Στον πληθυντικό της προστακτικής αορίστου ενεργητικής φωνής κάποιων ρημάτων που το θέμα τους λήγει σε «ξ» ή «ψ», εμφανίζεται μετατροπή των ξ και ψ σε «χ» και «φ», οπότε προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι, π.χ. ρίχτε, κοιτάχτε, αλείφτε, αλλάχτε κλπ.

ξ) Στο γ' πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα της παθητικής φωνής των ρημάτων της α' τάξης της β' συζυγίας προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι, π.χ. αγαπιόνται, γελιόνται, πετιόνται, βουτιόνται, φοριόνται, λυπόνται κλπ.

ο) Στο κλιτικό παράδειγμα P25β (διασπώμαι) δίδεται η εξής κλίση: Ενεστώτας διασπώμαι, διασπάσαι, διασπάται, διασπώμεθα / διασπόμαστε, διασπάσθε / διασπάστε, διασπώνται.

Προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι σε -ώμεθα και -άσθε.

π) Στο κλιτικό παράδειγμα P27β (ανακτώμαι) δίδεται η εξής κλίση: Ενεστώτας ανακτώμαι, ανακτάσαι, ανακτάται / ανακτιέται, ανακτώμεθα, ανακτάσθε, ανακτώνται / ανακτιούνται. Παρατατικός ανακτιόμουν, ανακτιόσουν, ανακτιόταν / ανεκτάτο, ανακτιόμασταν, ανακτιόσασταν, ανακτιόνταν / ανεκτώντο. Προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι σε -ιέται, -ιούνται, -άτο, -ώντο.

ρ) Στο κλιτικό παράδειγμα P31β (ασκώμαι) δίδεται η εξής κλίση: Παρατατικός ασκώμουν, ασκώσουν, ασκούνταν / ασκείτο, ασκώμασταν, ασκώσασταν, ασκούνταν / ασκούντο. Προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι σε -είτο και -ούντο. Ομοίως και στο P32β (τελούμαι).

σ) Στο κλιτικό παράδειγμα P33β (δαιρούμαι) δίδεται η εξής κλίση: Παρατατικός δαιρούμουν, δαιρούσουν, δαιρούσαν / δαιρείτο, δαιρούμασταν, δαιρούσαστε, δαιρούσαν / δαιρούντο. Προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι σε -είτο, -ούσαστε και -ούντο.

τ) Στο κλιτικό παράδειγμα P36 (πληρώ) δίδεται η κλίση -ώ, -οίς, -οί, -ούμε, -ούτε, -ούν. Προκύπτουν νέοι κλιτικοί τύποι λόγω της κατάληξης σε -ούτε.

υ) Στο κλιτικό παράδειγμα P39 (φθείρομαι) δίδεται η εξής κλίση: Αόριστος οριστική εφθάρην, εφθάρης, εφθάρη, εφθάρημεν, εφθάρητε, εφθάρησαν, υποτακτική φθαρώ, φθαρείς, φθαρεί, φθαρούμε, φθαρείτε, φθαρούν(ε) μετοχή φθαρείς, φθαρείσα, φθαρέν. Προκύπτουν νέοι κλιτικοί από την κλίση της μετοχής.

5 Μειονεκτήματα

α) Όπως σχολιάστηκε και στην παράγραφο αρ. 2, στο μεγάλο λεξικό Μπαμπινιώτη (Λ.Ν.Ε.Γ.) λημματογραφούνται χιλιάδες λέξεις που δεν συνοδεύονται καθόλου από κλιτικές πληροφορίες. Το υπό μελέτη «Λεξικό για το σχολείο και το γραφείο» του Γ. Μπαμπινιώτη, στα περισσότερα από αυτά τα λήμματα δίνει κλιτικό υπόδειγμα, όχι όμως σε όλα, καθώς υπάρχουν και αρκετά που δεν λημματογραφούνται καθόλου στο Λ.Σ.Γ.

β) Πολύ λίγα επίθετα λημματογραφούνται με τα μονολεκτικά τους παραθετικά. Κατά συνέπεια, θα εξακολουθεί να υφίσταται πρόβλημα για κάποια επίθετα που δεν είναι σαφές εάν σχηματίζουν μονολεκτικά παραθετικά.

6 Πλεονεκτήματα

Η πιθανή υπαγωγή και ένταξη του «Λεξικού για το σχολείο και το γραφείο» του Γ. Μπαμπινιώτη στα αποδεκτά βοηθήματα, εκτιμάται ότι θα προσθέσει αρκετούς κλιτικούς τύπους στη βάση αποδεκτών λέξεων του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ.

Ο έφορος θα μπορεί να συμβουλευτεί τους κλιτικούς πίνακες του βοηθήματος για να καταλήξει σε ασφαλές συμπέρασμα πριν αποφανθεί σχετικά με την αποδοχή ή την απόρριψη μίας ένστασης.

7 Επίλογος

Το βιβλίο πωλείται στα βιβλιοπωλεία 43,50 €. Έχει 1.600 σελίδες και διαστάσεις 24 X 15 cm. Εκδόθηκε το 2012 από το Κέντρο Λεξικολογίας. Ο Γ. Μπαμπινιώτης είναι καθηγητής της γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μπορεί ελεύθερα να το ξεφυλλίσει κανείς ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδας του Κέντρου Λεξικολογίας.

Δεν είναι απαραίτητη η αγορά του βοηθήματος από τους Ομίλους, αφού υπάρχει η δυνατότητα να ασχοληθεί με αυτό μια ολιγομελής ομάδα, να αποδελτιωθούν και να ψηφιοποιηθούν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα όλοι οι νέοι κλιτικοί τύποι, να δοθούν (δωρεάν) στην κοινότητα του σκραμπλ έγκαιρα και να αρχίσουν να ισχύουν μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα.